

- אור השבת -

{גליון 53}

מעניין בפרשה

1. מעניין בפרשה

2. ציטוטים

3. ביטחון

במן ארבעים שנה ו[בכול אופן] היו להם השמלות!!
[דהיינו: הרמב"ן שואל שהרי, כל מה שמשה מזכיר להם את זה, זה בשביל שיראו את כוח ה' וניסיו, כדי שיבטחו בו לעד, ולפי דברי האבן עזרא, אין כאן כלל נס, ואין פה חיזוק לביטחון, כפי שחיפש לעשות משה! וחזק מזה, הרמב"ן מוסיף עוד קושיא על האבן עזרא:]

ואם תכסה את הקורה [קורת עץ רגילה] בשמלה חדשה [משך] ארבעים שנה [בודאי שהיא] תבלה [תתבלה] - אע"פ שאין בה זיעה!! אף כי [גם] אנוש [בן אדם, מעלה לבסוף] רמה [ומתבלה]!
[דהיינו: כל דבר מתבלה, אפילו שהוא בלי שימוש, אז ודאי שעל פי הטבע בגדיהם היו אמורים להתבלות בכל מצב - גם בלי זיעה - והיה כאן נס גלוי]

ה' וידעת עם לבבך כי כאשר יאיש את בנו ה' אלקיך מנסךך:

אבן עזרא וידעת עם לבבך. שידע באמונת לבו שהוא העיקר!

הרמב"ן כי כאשר ייסר איש את בנו... ה' אלקיך מיסוך מתחלה, ב (1) 'עני המדבר', ו (2) 'נסיון המן', [בשביל:] שתערב לנפשך (1) 'טובת הארץ' (2) 'ופירותיה'.

[דהיינו: ה' ייסר אותך בשני דברים אלו (1) מדבר (2) מן. כדי שתבוא לארץ ישראל ותהנה הרבה יותר מהדברים הללו. כיצד? מהייסורים של (1) המדבר - אתה בא לארץ יפה ופורחת!! ומהייסורים של (2) 'המן' - אתה בא לארץ שפירותיה מתוקים!!]

ב' ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך על הארץ הטבה אשר נתן לך:

ספורנו וברכת את ה' אלהיך. למען תזכור כי מאתו היו אלה לך!
[דהיינו: הקב"ה מצוה אותך שתודה לו על האוכל, לא בשביל שהוא זקוק לתודותך, אלא בשביל שתזכור 'אמונה', תזכור שהכול ממנו - זה העיקר! וזה הכיוון!]

יחזקאל וזכרת את ה' אלקיך כי הוא נתן לך פס לעשות קל למען הקים את בריתו אשר נשבע לאבותיך ביום ההוא

אור החיים וזכרת את ה' וגו'. פירוש שצריך לתת לבו על 'טובתו' כי - מה' היתה לו!!! - וזכר זה יעירנו [יעיר אותנו] תמיד להכיר בוראו והשגחתו עליו!! ותחילת תחבולות יצר האדם היא - להשכיחו דבר זה! ודרך זה יכנס לאבדו!!

ואולי, כי לזה, סמך [לאחר מכן בפסוק הבא] מאמר שאחרי זה - "והיה אם שכוך תשכח" - פירוש: 'אם שכוך' - דבר זה - שה' הוא המטיב לך וגו' [לבסוף] שתשכח את ה', וסופך ללכת אחרי אלהים אחרים...! הא למדת שהזכירה זו 'גדר גדול' - לעבודת ה'! ומחסרונה - ידיחנו השטן ממדיגה למדריגה למטה ממנה!!

יט' וקנה אם שכם תשפח את ה' אלקיך וקלקת אתי אלהים אחרים

ספורנו וזה יקרה כאשר תיחס הצלחתך אל כחך, ולא תברכהו עליה!

יז' ואתפוש בשני הלחץ ואשליכם מעל שמי יד ונאשרם לעיניכם

אור החיים למה הוצרך לתופשם והלא [כבר] בידו היו? ואולי, כשלא חטאו ישראל [בתחלה] - היו הלוחות גבוהות על יד משה, ולא היתה ידו משגת לקחת אותם.. שלא היו בידיו ממש אלא.. למעלה מידי, והיו נושאות עצמן, ואחר שראה העגל הוסר כח קדושתם והוצרך לתופשם בידו

ב' וגם את הצרעה ישלח ה' אלקיך עם עד אבד הנשארם והנסתרים מפניך

רש"י הצרעה. מין שרץ העוף, שהיתה זורקת בהם מרה ומסרסת ומסמאה את עיניהם, בכל מקום שהיו נסתרים שם

אבן עזרא הצרעה. חולי בגוף - מגזרת 'צרעת'!

זכתי פסילי אליהם תשפון פאש לא תחמד פסך וזהב עליהם ולקחת לך פן תנקש בו

ספורנו פן תוקש בו. שלפעמים יקרה שתצליח באותו כסף וזהב שעליהם [שלקחת ממה שהיה על העבודה זרה] - ותחשוב שהיה זה בכח אותה העבודה גלולים שהיו עליה:

זכתי ולא תביא תועבה אל ביתך וקייט תרם כמהו

בעל הטורים ותרם אותיות רמ"ת. שנפרעין מרמ"ח איבריו!! ואם יחזור בתשובה, יהיה רחם!! וזהו: "ברגוז רחם תזכור"

א' כל המצוה אשר אנכי מצוה היום תשמרון לעשות למען תחיון ורבייתם וקבאתם וירשיתם את הארץ אשר נשבע ה' לאבותיכם

ספורנו כל המצוה אשר אנכי מצוה היום תשמרון לעשות. הנה המכוון [הרצוי] אצל ההמון [-אנשי העולם] הוא השגת הצלחות זמניות - הנכללות בשלוש מינים והם: [1] אורך ימים [2] והבנים [3] והממון! והנה בקיום המצות [מבטיח לנו הבורא] תשיגו את כלם!! לפיכך תשמרון לעשותם: [1] למען תחיון... - אורך ימים אפילו בחיי שעה: [2] ורבייתם. - שתשיגו רבוי הבנים: [3] ובאתם וירשיתם - ושתשיגו עושר וכבוד בירושת הארץ

ב' וזכרת את כל הדרך אשר הוליכה ה' אלקיך זה ארבעים שנה במדבר למען ענתך לנסתך לדעת את אשר בלבבך התשמר מצותיו אם לא

רש"י התשמור מצותיו. שלא תנסהו ולא תהרהר אחריו!

ג' ונענך וירעבך ונאכלך את המן... למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יתנה האדם

בעל הטורים ויאכילך את המן למען הודיעך. מלמד: שבאכילת המן ניתן להם דעה וכו' וזהו - "לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן"

ד' שמלתך לא בלתי מעליך... זה ארבעים שנה: האם זה היה נס או טבעי???

1. **רש"י** שמלתך לא בלתי. ענני כבוד היו שפין בכסותם ומגהצים אותם וכו'

2. **אבן עזרא**: שמלתך [3] פירושים. [1] יש אומרים: דרך אות [נס - כרש"י]! [2] ואחרים אומרים: כי הוציאו מלבושים רבים ממצרים [3] ויתכן שאין בתולדת המן להוליד זיעה [דהיינו: לא היה כאן נס מיוחד, אלא 'מן' בטבעו לא מוליד זיעה]

3. **הרמב"ן**: שמלתך... ענני כבוד היו שפין בכסותן... לשון רש"י! אבל ר"א [האבן עזרא] כתב... 'ויתכן שאין בתולדת המן להוליד זיעה וכו' ואין דבריו נכונים! כי [הרי] משה זכיר להם [את כל] זה, [בשביל] לאמר [להם] כי בעשיית [על ידי עשיית] המצוה יהיה להם מזון וכסות ויחליפו כח כאשר חיו -

אור השבת

* ציטוטים מעניינים ממדרשי חז"ל *⁵¹

מעניין: סיפור מדהים מה קורה עם העורב ובניו... ולמה באמת הוא נחשב אכזרי?

ילקוט שמעוני: "כבד את אביו ואת אמו למען יאריך ימים" וכו' וכשם שמתן שכרה מרבה כך עושה מרבה, הרי הוא דכתיב [זהו שכתוב] (משלי ל, יז) "עין תלעג לאב וכו' - אם יקרוה ערבי נחל ויאכליה בני נשר", אמר הקדוש ברוך הוא: יבוא עורב שהוא אכזרי על בניו וינקר אותם, ואל יתנה מהם! ויבוא נשר שהוא רחמני על בניו ויתנה מהם!! ומנין לעורב שהוא אכזרי על בניו...? כשהעורב מוליד ילדיו לבנים, ואומר [אז] הנזכר לנשקה - ששם [עוף] אחר פא עליה [כיון שהילדים הם לא בצבע ההורים] ומואסין אותן [העורבים] ומניחין אותן!! מה הקדוש ברוך הוא עושה? מוציא מ[ה] צואה שלקח בתושינו, ופוקחין עליהן, ואוכלין, ומשחירין [ואז ההורים שלהם כנראה חוזרים אליהם]!

ומנין שהנשר רחמני? דכתיב (לחן לב, יא) "כנשר יעיר קנו", ואינו מאמין בהן [בילדיו, שיסתדרו לבד] מפני [ה] עופות [ה] אחרים שרוקפין אחריהם, מהו עושה, (שם) "פרש כנפיו יקשהו" וגו'

האם מה שאנחנו נהנים מאו, זה בגלל המצוות שקיימנו? והיכן באמת מקבלים שכר?

ילקוט שמעוני: כל מה שישאל אוכלין בעולם הזה [הוא] בכם היסורין הבאין עליהן, אבל שחרן [האמיתי] כפול ומנח צרור ומשמר לעתיד לבוא!!!

מבחינו! 1. למה באמת ה' חושק בנו? 2 ומי עושה יותר קידוש ה', אנחנו או הגויים, מפתיע...

מדרש תנחומא: לא מרפכם מפל העמים חשק ה' בכם וגו' (שם ז, ז), לא ממה שאיתם מרבים מפל האמות, ולא ממה שאיתם עושין מצוה יותר מהם! [משום] שהאמות עושין מצוה שלא נצטוו יותר מכם, והם מגדילים שמי יותר מכם, שנאמר: 'פי ממנח שמש ועד מבואו - גדול שמי בגוים וגו' (מלאכי א, יא) - וכתיב: 'ואתם מחללים אותו באמרו שלח ה' מגאל הוא וכו' (שם פסוק יב). אלא, בזכות שאיתם ממעטין את עצמכם לפני, לפיכך אני אוהב אתכם וכו' נדבה נפשי לאהבתן [של ישראל], אף על פי שאינו הגונים.

כל 'הגדולים' סבלו מהירות בהתחלה...! אל תיבהל מצרות וייסורים - אתה בדרך...!

מדרש תנחומא: זה שאמר הכתוב: 'היה ראשיתך מצער וגו' (איוב ח, יד). ללמדך, שכל המצטער בתחלתו, נוח לו בסופו! ואין לה [מישהו] שמצטער מתחלתו יותר מאברהם, שהשלה לכבשו, וגלה מבית אביו, ורדפו אחריו ששה עשר מלכים, ונתנסה בעשר נסיונות, וקבר את שרה. ולסוף נח, שנאמר: ואברהם זקן בא בימים וה' ברוך וגו' (בראשית כד, א). וכן יצחק, נצטער בנערותו, וקנאו בו פלשתים, שנאמר: ויאמר אבימלך אל יצחק לה מעמנו וגו' (שם כז, טז). ויבסוף [הפלשתים] בקשו ממנו [ברית שלום], שנאמר: ויאמר אליהם מדוע באתם אלי וגו', ויאמרו ראה ראינו וגו' (שם פסוק כז). ויעקב כמה נצטער... עד [עוד בזמן] שהיה במעי אמו - בקש עשו להרגו וכו'. וכשקבל הברכות - נישטם עשו את יעקב ויאמר עשו בלבד יקרבנו מי אכל אבי וגו' (שם כז, טז). ברח ללכו - לתרו - ונצטער בבנותיו של לבן! ואחרי כן בקש להרגו [לבן], וכו' יצא מאצלו [מלבן] ופגע בעשו וכו'. [ואחרי זה] באה עליו צרת דינה, וצרת רחל, וצרת יוסף. ולסוף נח, שנאמר: "ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו". הוי [הרי:] היה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד (איוב ח, יז). [מסר לכולנו! בהתחלה קשה... בסוף - קל]

כמה אהבה יש מהקב"ה על בניו - גם כשהן חוטאים!!!

מדרש רבה: אמר [משה] לפניו [במעשה העגל], רבונו של עולם! יודע אני שאהב אוהב את בניה ואין אתה מבקש אלא מי שילמד עליהן סגוריא!!!

מי יהיה באחרית הימים המליץ יוסף שלנו???? מפתיע!!!

כיון שמת משה מת סגורין של ישראל, היה הקדוש ברוך הוא נזכר לו שלא נמצא סגורין כמותו וכו' אמר הקדוש ברוך הוא: בעולם הזה היה בשר ודם נעשה לכם סגורין ומושיע אתכם, אבל לעתיד לבוא אני בכבודי נעשה לכם סגורין בפני שרי אמות העולם ומושיע אתכם מהם

אור השבת

אמונה וביטחון⁶²

2. אמר לי השבוע חבר טוב: בתקופה האחרונה, כל הבחורים נבחנו ליישובות, וניסו להתקבל, חלקם הצליחו, חלקם פחות, חלקם התקבלו ליישובות הכי טובות [אהההה, איזה גישמאק...] אבל אמר לי אותו חבר, אולי כדאי לשאול את אותם בחורים: יענקל', אברימי תגיד לי, לפונוביז' התקבלת [בסדר]... **אבל ליישובה של עצמך, התקבלת???**

אתה אוהב את עצמך? אתה מעריך את עצמך? אתה הוא הבע"ב האמיתי של עצמך, או 'המקום' שאתה לומד בו???

האם אתה תלוי ב – פונוביז' [או כל ישיבה נפלאה אחרת שתיהיה]!!!

האם הלגיטימציה העצמית שלך תלויה במקום הלימוד שאתה נמצא בו, או שתלויה בדברים אחרים???

אם היא תלויה במקום הלימוד שלך, אז תדע: ביום שאתה לא תהיה באותו מקום.... אתה עלול 'ליפול'!!! לכן חשוב לברר טוב מאוד מיהו זה שנותן לך את ה'לגיטימציה העצמית' – שאתה [וכולנו] כל כך צריכים!!!

אם הלגיטימציה העצמית שלך תלויה בדברים אחרים, אז אולי הם ימשיכו גם ביום שאתה לא תהיה בפונוביז'....!

נו, אז מה הם באמת הדברים שנצרכים לך לגיטימציה עצמית???

קודם כל – כבוד!! תאווה! קנאה! כעס!!! – לא! הם לא יתנו לך לגיטימציה!!! הם יהרסו לך את הלגיטימציה העצמית [אם ביטחון ואם בעקיפין...] הם הסכנה הראשונית והגדולה ביותר עבורך!

המשנה באבות אומרת "הקנאה והפאנה והקפוד, מוציאים את האדם מן העולם". [פרק ד, משנה כא"]! **קנאה תאווה כבוד** בגימטריה מדויקת זה **600**!! המילה **שקר** היא בגימטריה מדויקת **600**!!

קנאה תאווה כבוד הם רק שקר ושקר – אין בהם כלום!! לא יתנו לך שום לגיטימציה עצמית, שום עזרה, שום נינוחות, בשום אפשרויות!! לפעמים בהתחלה הם מפנקים ונעימים... כדרכו של הייצר... אבל בסוף תישאר בלי כלום ועם חור גדול בלב – אז חבל!! ואגב, יש להם חבר נוסף והוא – הכעס – שהוא אם כל חטאת!! [אגב, אם תשאל למה הוא לא מובא במשנה? אז תדע שהאורחות צדיקים כותב שהקנאה בשורשה היא מה'כעס', אולי זה קצת מתרץ....]

אבל בסופו של יום ככול שתברר משורש ה'כעס' 'כבוד' 'שקר' 'תאווה' 'קנאה' וכו' [כמובן לא בקיצוניות מופרזת, אלא בצורה בריאה ושקולה] תתחיל יותר להינות יתר לנשום יותר לחיות! [אגב, יש גוי מלומד מאוד, שהתגייר רק כתוצאה מקריאת הקטע הנ"ל במשנה... כך שמעתי מת"ח גדול] אוקיי... אז על מה אני כן נותן לעצמי 'לגיטימציה'???

שאלה טובה! האמת שהכי טוב זה לסיים כאן את הטור הנ"ל, כי בעצם זו שאלה שאמורה ללוות אותך בחיך, ואתה הוא זה שתתן לה תשובה!! כי אתה הוא הבעל הבית היחידי על עצמך, וה' מאמין בך, ורוצה לעזור לך, אז תברר ותמצא!!!

שבת שלום!!!

1. שמעתי בשם הרב יהודה מנדל שליט"א מליקווד שאדם מתכנן לעצמו את החיים בכל מיני תחומים, אבל פתאום יש הפתעות.... פתאום הוא מגלה שהקב"ה מתכנן אחרת... אז אופציה אחת זה לנסות בכוח להסיט את הרכב לכיוון המסלול שהוא חפץ בו.... אבל האופציה השנייה היא להבין: **אני לא המנהל, אני בסך הכול מקבל כל יום דף הוראות מה' ומבצע....!** אני משתדל כמובן לבצע באופן הנכון ביותר, אבל אני לא קבלן תוצאות!

אני לא המעסיק של עצמי!! אני לא המחליט על מקום עבודתי! אני לא המחליט על אופי הבית שלי! אני לא המחליט מי יהיה האבא שלי!! אני לא מליט כיצד אגדל, ובאיזה משפחה אגדל!! אני לא מחליט גם אם הגוף שלי יעבוד בשנייה הקרובה!! [האמת שאני גם לא יודע אם הוא יעבוד בשנייה הקרובה.... יש המון אנשים שחשבו שהם יודעים מה יהיה בדקה הקרובה, וכעת הם באמצע לאכול את הקרן לעולם הבא....]

אם כל הכבוד לנו, אנחנו לא באמת המנהלים של העולם כאן!! יש לי חבר טוב, שתיכנן עם משפחתו על יציאה לירושלים לשבת וכו', ותוך כדי רעיונות ותכנונים, הוא רואה שהבת שלו [התינוקת] נחנקת מאיזה מאכל, ותוך כמה דקות הוא כבר בדרך לבית החולים, והנה תוך כמה שעות הוא מוצא את עצמו בחדר ניתוח....!!! רק רגע, מה אם 'שבת בירושלים'???

כל כך מהר שכחתם?! הרי אנחנו אלו שמתכננים את החיים???

אז מה קורה כאן בורא עולם???

אז כן! הם היו בסוף בשבת בירושלים!! הם היו בשערי צדק בירושלים....!

כמה שאנחנו אוהבים להרגיש שליטה ובהירות – אבל ב'למעשה', כולם יודעים שיש רק מנהיג אחד לבירה, קוראים לו במקרה 'אבא' שלך, הוא גם אבא של כולנו! והוא ה'דבר' הכי טוב, והוא גם מרחם עליך יותר מכול מרחם – כפי שמדגיש אין ספור פעמים החובת הלבבות! אז תתחבר אליו, הוא רק מחכה לך....!

כן כן, הוא במידת טובו האין סופית, מחכה עם כל הגלקסיות האין סופיות ל..... תפילה שלך!!!! רק לזה!!!!!!

ותבין, הוא מסתדר מצוין עם כל המלאכים והשמש והירח והכוכבים והאין ספור קילומטרים של גלקסיות ונתיבי החלל, אבל כיון שהוא כזה טוב, כזה נפלא, כזה אוהב, אז הוא כן.... הוא מחכה לחיוך שלך! **לאמון שלך בו! וזה החסד שאתה עושה עמו – שאתה מאמין בו! זה חשוב לו!** [ר' אריה פינקל זצ"ל]

והוא קבע לך מסלול מיוחד במינו [אתה באמת 'ילד מיוחד', וכל אחד הוא 'ילד מיוחד', וכל אחד הוא 'אדם מיוחד', אין משהו בעולם שהוא כמו זולתו... לכול אחד יש מסלול מאוד מיוחד, מאוד שונה, מאוד אתגרי, והוא יכול לעבור אותו, והאבא הטוב שלמעלה יעזור לו שיעבור אותו בשלום לבטח!

אור השבת

טעימות מ- 'הזוהר הקדוש' {מתורגם} 61

- מעלת הברכות ואמירת אמן – לא תאמינו כמה שזה עוצמתי לברך את ה'!! -

ומי שמברך את הקדוש ברוך הוא - מתברך, ולוקח חלקו מאותן הברכות... פיון שאותה ברכה באה ושורה על ראשו, משם מתפשטת בכל העולם!!!... בשעה שאותן הברכות יורדות וכו' ואומרות ומכריזות: זהו הדורון ששלח פלוני לקדוש-ברוך-הוא!!! כשעולות אותן הברכות מלמטה, אין פתח ופתח למעלה, ואין ממנה למעלה שלא פותח את כל אותם הפתחים. ומכריזים ואומרים בכל אותם הקריעים: זהו דורון של המלך ששלח פלוני, זהו דורון בקיום כראוי!

ומי הוא [הברכה שהיא בקיום כראוי]?

הברכה שהשיבו עליה אמן!!! שכל ברכה שהשיבו עליה אמן, זוהי בקיום כראוי!! וכו'

וכל שכן אם היא ברכה שרבים מברכים אותה ומעשרים אותה בעטרות קדושות בסוד של אמן!!

אמן הוא סוד הקשרים של כל יחוד וקדושה בסוד של רבוננו!!!

והקדוש ברוך הוא מתרצה בהם, באותם שמברכים אותו, ותשוקתו בברכה שלמטה, שאותה ברכה עולה, ומאיר וכו' ומחזק אותה בתקף חזק לעלות למעלה!!!

ועל הסוד הזה כתוב, (שמואל א כ) "כי מכבדי אכבד" - אלה אותם שמברכים את הקדוש ברוך הוא!! "ובני יקלו"

- אלה אותם שלא מברכים את הקדוש ברוך הוא, ומונעים ברכה מפייהם!!

- מי שמקבל שבת כמו שצריך, הוא דוחק את הטומאה כמו שצריך! -

ולא עוד, אלא שיש סוד אחר [בעניין השבת]: כמו שצריך לקבל את גברתה [השבת] בכמה אורות של גרות שבת, ובכמה ענוגים ולבושים יפים, ובית מתקן בכמה כלים של תקון, בהסבה יפה לכל אחד ואחד, ובזאת הסדנה והתקון גורמים שנשארת שפחה רעה [הס"מ] בחשך, ברעבון, בבכיה, בהספד, בלבושים שחורים כאלמנה. שאם מלאה זו - חרבה זו [דהיינו: אם מלאה זו - השבת, אז חרבה זו - הטומאה!! לכן צריך לקבל את השבת כל כך יפה, וכך הטומאה נופלת יותר ויותר, כך אני מבין...].

- כמה חשוב לענג את השבת ולעשות שלוש סעודות!! -

לאכל שלש סעודות בשבת, כפי שבארוה רבותינו של המשנה, שאמר אחד מהם [מהתנאים]: יהא חלקי עם גומרי שלש סעודות בשבת. שהן שלמות של שבע ברכות וכו' והסוד של ענג וכו' ומי שלא מקים אותן ויש לו רשות [אפשרות] למימן, [הרי זה] הופך לו לנגע צרעת! וכדי שלא יבא לזה, [לכן] אמר הקדוש ברוך הוא: לוו עלי נאני פורע, (ישעיה נח) אז תתענג על ה'.

- מה הסוד באריכות הד' של המילה אחד בשמע ישראל -

שכל העניינים מצד האות ד', [מדוע? משום] שנאמר בזה (תהלים קטז) "דלותי ולי יהושיע!"

ואות ד' של אחד [שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד-ד] שצריך להאריך בזה וכו'!

ולכן צריך 'להאריך על השלחן' [דהיינו - להאריך באכילה על השולחן כדי שיבואו עניים ויאכלו, וזהו הרמז באריכות אות ד' בשמע ישראל...!]

- בזכות איזה מידה בני ישראל יזכו לגאולה? מתאים מאוד לתקופתינו-

בארו רבותינו [חז"ל], שבקש הקדוש ברוך הוא מדה יפה לישראל ולא מצא כמו מדת הדלות! והקשו על זה... [והרי] 'וחסרון פיס קשה מכלם'?? [ואם כן] ואיך הם אומרים שלא נמצאה לישראל מדה יפה כמו עניות? אלא [התשובה] משום שכל עם ולשון, (ישעיה ח) 'נהיה כי ירעב והתקצר וקלל במלכו ויבאלהיו ופנה למעלה'!!! אבל ישראל הם קיום הקדוש ברוך הוא במדה הזו, ולא מכחישים בו [אפילו שהם ב'דלות']. ולכן במדה הזו הם גאולים. זהו שכתוב (שמואל ב כב) 'ונאת עם עני - תושיע! ועני - לשון ענוי!! שאפילו [אם] יש לאדם עושר והוא [נמצא] בתלאים ובמכות, [עדין] נקרא עני וכו' ועוד, יש עני שהסתלקה ממנו דעתו, כמו איוב, שנאמר בו (איוב לד) 'איוב לא בדעת ידבר' וכו' וזה אין לו חטאים בדבר שיאמר [כי הוא לא עושה זאת ממרידה חלילה, אלא מחוסר דעת...!]